

Χρήστου Χριστοδούλου

Η Μεγάλη Σαρακοστή είναι ένα πνευματικό ταξίδι, που προορισμός του είναι το ΠΑΣΧΑ. **Πάσχα** ή **Φάσχα** στα Εβραϊκά σημαίνει **πέρασμα** ή **διάβαση**. Ήταν για τους Εβραίους η μεγάλη εκείνη μέρα της εξόδου, από τη γη της δουλείας, την γην της Αιγύπτου, στην γη της ελευθερίας, στην γη της επαγγελίας. Το «**πέρασμα της Ερυθράς Θαλάσσης**» έγινε με το μοναδικό εκείνο θαύμα που έκανε ο Μωυσής, χτυπώντας τη ράβδο του κάθετα επάνω στα ύδατα της θάλασσας. Τότε, ένας ισχυρός Δυτ. άνεμος χώρησε τα νερά, τα οποία άνοιξαν θαυματουργικά, και δημιουργήθηκε στερεό μονοπάτι. Από εκεί πέρασαν όλοι οι Ισραηλίτες διά ξηράς, μέχρι και τον τελευταίο. Στη συνέχεια ο Μωϋσής χτύπησε ξανά την θάλασσα, αυτή την φορά οριζόντια (δηλ. χαράσσοντας επ' αυτής Σταυρό) και έκλεισαν τα νερά, πνίγοντας του Αιγυπτίους που είχαν εν τω μεταξύ μπει μέσα στην θάλασσα με τα άρματά τους.

Για τους Χριστιανούς το Πάσχα είναι πολύ περισσότερο από μια γιορτή . Πολύ ανώτερο από την ανάμνηση ενός γεγονότος που πέρασε. Είναι το πέρασμα από μια εποχή σε μιαν άλλη. Το Πάσχα εορτάζουμε **«θανάτου τήν νέκρωσιν, Ἰδοὺ τήν καθαίρεσιν, ἄλλης βιοτῆς τῆς αἰωνίου ἀπαρχήν...»**, δηλ. την κατάργηση του θανάτου και την αρχή μιας άλλης αιώνιας και ανέσπερης ζωής. Το Πάσχα είναι η αρχή μιας νέας εποχής για την ανθρωπότητα. Εποχής χαράς, χάριτος θείου ελέους και θεϊκής υιοθεσίας.

Στην αρχαία Εκκλησία, ο βασικός σκοπός της Σαρακοστής ήταν να προετοιμαστούν οι «Κατηχούμενοι» (δηλ. οι υποψήφιοι νέοι Χριστιανοί) για το βάπτισμα, που εκείνο τον καιρό γίνονταν στη διάρκεια της αναστάσιμης θείας Λειτουργίας.

Αλλά και τώρα, που η Εκκλησία δεν βαπτίζει πια τους Χριστιανούς σε μεγάλη ηλικία και ο θεσμός της κατηχήσεως έχει ατονήσει έως και εκλείπει, το βασικό νόημα της Σαρακοστής παραμένει το ίδιο. Το πέρασμα από την «**παλαιά**» στην «**καινή**» ζωή, στην **νέα ζωή της Βασιλείας του Θεού**. Έτσι το Πάσχα πρέπει να είναι για μας η επιστροφή, που κάθε χρόνο κάνουμε στην αρχική μας υπόσχεση, στην ανανέωση του βαπτίσματός μας. Επομένως **η Σαρακοστή είναι η προετοιμασία μας γι' αυτήν την επιστροφή**. Η αργή αλλά επίμονη προσπάθειά μας να πραγματοποιήσουμε τελικά την δική μας «διάβαση», το δικό μας «Πάσχα», το δικό μας πέρασμα στην νέα «έν Χριστῷ» ζωή.

Πλησιάζοντας στο τέλος αυτού του ταξιδιού των επτά εβδομάδων της Μεγ. Σαρακοστής, την Ε΄ Εβδομάδα των νηστειών, η Αγία μας Εκκλησία, δίνει στους Χριστιανούς τρεις καλές ευκαιρίες να ανεφοδιαστούν, να ανασυντάξουν τις δυνάμεις τους και να ξεκινήσουν ξανά με καινούργια δύναμη, τον δρόμο προς την λαμπρόφορο Ανάσταση. Αυτοί οι πνευματικοί σταθμοί ανεφοδιασμού είναι: ο **Μέγας Κανών**, ο **Ακάθιστος Ύμνος** και η μνήμη της **Οσίας Μαρίας της Αιγυπτίας**.

Α. Ο Μέγας Κανών

Την Πέμπτη της Ε΄ Εβδομάδος των νηστειών ψάλλουμε κατά την παράδοση της

αρχαίας Εκκλησίας την Ακολουθία του Μεγάλου Κανόνος του Αγίου Ανδρέου Κρήτης. Το προσωνύμιο Μέγας έχει δοθεί, διότι εκτός από το σπουδαίο περιεχόμενο ο Κανόνας έχει και μεγάλη έκταση. Διότι ενώ οι άλλοι κανόνες δεν ξεπερνούν τα 30 τροπάρια, ο Μέγας Κανών που διαβάζεται την Τετάρτη της Ε΄ εβδομάδος, περιέχει 250.

Ο ποιητής του Μεγάλου Κανόνος είναι ο **Άγιος Ανδρέας, Αρχιεπίσκοπος Κρήτης**, που εορτάζεται στις 4 Ιουλίου. Ο Άγιος Ανδρέας Κρήτης (ή άλλως Ιεροσολυμίτης) είναι ένας από τους μεγαλύτερους ποιητές του Βυζαντίου, διάσημος κυρίως από τον **Μεγάλο Κανόνα**, μελωδός που συνέθεσε πλείστους όσους κανόνες, ειρμούς και ιδιόμελα τροπάρια. Υπήρξε επίσης **«χαριέστατος ρήτωρ»** και εγκωμιαστής της Θεοτόκου και πολλών αγίων. Γεννήθηκε στην Δαμασκό και έζησε πολλά χρόνια στην Κωνσταντινούπολη και στην Γόρτυνα της Κρήτης, όπου διετέλεσε επί τριακονταετία Αρχιεπίσκοπος και **πρόεδρος δωδεκαμελούς ιεραρχίας**. Διεκρίθη για τα φιλόφθονα αισθήματα και έργα του, για την δράση του ως «ορφανοτρόφος» στην Κων/λη και ανακαινιστής πολλών ιερών ναών στην Κρήτη. Κατά τόν υμνογράφο Θεοφάνη, ο οποίος έγραψε τον Κανόνα στον Άγιο Ανδρέα υπήρξε: **«Σοφίας τῆς οὐρανίου γεγονώς ἔμπλεως (έχοντας γεμίσει με ουράνια σοφία), πᾶσαν τήν Οἰκουμένην κατελάμπρυνεν μελωδήμασι, τόν κόσμον ἐφώτισεν ἡδυτάτοις φθόγγοις (γέμισε τον κόσμο με γλυκύτατα λόγια), ἡδύνει (γλυκαίνει) ἐκάστοτε πάντων τάς καρδίας, ἀνυμνῶν τήν Τριάδα, Ἀγίων τά τάγματα και Παρθένον τήν ἄχραντον»**.

Οι βιογράφοί του αναφέρουν, ότι οι γονεῖς του ονομάζονταν **Γεώργιος και Γρηγορία**. Μέχρι της ηλικίας του εβδόμου ἔτους ο Ανδρέας, ήταν «μουγγός». Κατά το ὄγδοο ἔτος δια θαύματος απέκτησε ομιλία. Μετά τις στοιχειώδεις σπουδές του στην Δαμασκό, ἦρθε στα Ιεροσόλυμα και υπηρετούσε στον ναό της Αναστάσεως, όπου εκάρη μοναχός επί Πατριάρχου Θεοδοσίου. Διορίστηκε Πατριαρχικός **«νοτάριος»** (δηλ. γραμματεὺς) και μαζί με δύο άλλους πρεσβυτέρους αντιπροσώπευσε την Εκκλησία των Ιεροσολύμων στην ΣΤ΄ Οικουμενική Σύνοδο (680-681) μ.Χ.). Μετά το τέλος της Συνόδου, οι άλλοι δύο πρεσβύτεροι επέστρεψαν στα Ιεροσόλυμα. Ο Ανδρέας παρέμεινε στην Κωνσταντινούπολη και χειροτονήθηκε διάκονος και ιερεύς. Εκεί του ανέθεσαν την διοίκηση δύο ορφανοτροφείων. Παρέμεινε επί 20ετία στην πρωτεύουσα, μέχρις ότου εξελέγη Αρχιεπίσκοπος Κρήτης. Στην Κρήτη, έγινε δεκτός με μεγάλη χαρά. Αντιμετώπισε ανομβρία και λοιμό. Ίδρυσε και ανακαίνισε πολλούς ναούς.

Στήριξε τους Κρήτες σε δύσκολους καιρούς και τους ενίσχυσε ψυχικώς στην απόκρουση των Αράβων.^[1] Επανήλθε στην Κωνσταντινούπολη όπου έγινε αντικείμενο μεγάλου θαυμασμού από τους ακροατές του. Επανερχόμενος από την Κωνσταντινούπολη προεΐδε τον θάνατό του. Πέθανε στην Ερεσό της Λέσβου και ετάφη στον ναό της Αγίας μάρτυρος Αναστασίας.

Ο Άγιος Ανδρέας υπήρξε σπουδαίος **ρήτωρ, συγγραφεὺς και υμνογράφος**. Ο Μέγας Κανών είναι ένα **λειτουργικό ποίημα** με πολλές στροφές (250 τον αριθμόν) πλούσια λυρικά στοιχεία. Είναι ένα ποίημα σπάνιας τέχνης, πλουσιότατο σε

περιεχόμενο, που μοσχοβολάει το λεπτό άρωμα μιας γνήσιας πνευματικής ευωδίας. Δημιουργεί αισθήματα μετανοίας και κατανύξεως, όχι μόνο στον πνευματικό άνθρωπο αλλά και στον αδιάφορο και σκληροκάρδιο. Τα θέματα του είναι παρμένα από όλη την Αγία Γραφή (Παλαιά και Καινή Διαθήκη) και **βγάζει συμπεράσματα που αφορούν την σωτηρία κάθε ανθρώπου.**

«Πόθεν ἄρξόμαι θρηνεῖν τάς τοῦ ἀθλίου μου βίου πράξεις; Ποίαν ἀπαρχήν ἐπιθήσω Χριστέ τῇ νῦν θρηνωδίᾳ; Ἀλλ΄ ὥς εὐσπλαχνος μοι δὸς, παραπτωμάτων ἄφεσιν» δηλ. «Από που να αρχίσω να θρηνώ, τις άθλιες μου πράξεις της ζωής μου; Καί ποιά να βάλω πρώτη, Χριστέ μου, στην τωρινή μου θρηνωδιά; Όμως Εσύ ως εύσπλαχνος δώσε μου την συγχώρηση των αμαρτημάτων μου»

Ο Μέγας Κανών είναι ένας **ποταμός κλαυθμού και δακρύων**, που πηγάζει από την Αγία Γραφή. Δεν αφήνει σχεδόν καμία ιστορία της Παλαιάς και της Καινής Διαθήκης, από τον Αδάμ και την Εύα (της Παλ. Διαθήκης) μέχρι τους Αποστόλους (της Καινής Διαθήκης), που να μην συγκρίνει με την ζωή της ψυχής του. Άλλοτε για τις καλές πράξεις των προσώπων της Αγ. Γραφής, πως δεν τις ακολούθησε. Προτρέπει δε με ταπείνωση την κάθε ψυχή να μιμηθεί τα καλά έργα των αγίων. Άλλοτε, για τις κακές πράξεις που αναφέρονται στην Αγ. Γραφή, κακίζει και ταλανίζει την ψυχή του, που τις ακολούθησε. Προτρέπει δε κάθε ψυχή σε έμπρακτη μετάνοια, δάκρυα και επιστροφή στο Θεό.

Τελειώνει με το παρακάτω κατανυκτικότατο κοντάκιό του, απευθυνόμενος στην δική του ψυχή, για να την ξυπνήσει από τον λήθαργο της ακηδίας (αδιαφορίας, αφροντισιάς):

«Ψυχή μου, ψυχή μου, ἀνάστα τι καθεύδεις; Το τέλος ἐγγίζει και μέλλεις θορυβεῖσθαι· ἀνάνηψον οὖν , ἵνα φείσηταί σου Χριστός ὁ Θεός, ὁ πανταχοῦ παρών καί τά πάντα πληρῶν» δηλ. «Ψυχή μου, ψυχή μου, σήκω επάνω, γιατί κοιμάσαι; Το τέλος πλησιάζει και θα θορυβηθείς· ξύπνα και ανάνηψε πνευματικά, για να σε λυπηθεί ο Χριστός ο Θεός, που είναι παντού παρών και πληροί τα πάντα».

Στο τέλος κάθε στροφής του Μεγάλου κανόνα, επαναλαμβάνουμε το κατανυκτικό **«εφύμνιο»**: **«Ἐλέησον με ὁ Θεός, ἐλεησόν με»**

Σταχυολογούμε παρακάτω μερικές στροφές από τον Μεγ. Κανόνα:

1. « Ἀκήκοε «ο προφήτης τὴν ἔλευσιν σου Κύριε καὶ ἐφοβήθην, ὅτι μέλλεις ἐκ Παρθένου τίκτεσθαι καὶ ἀνθρώποις δείκνυσθαι καὶ ἔλεγεν:
Ἀκήκοα τὴν ἀκοήν σου καὶ ἐφοβήθην· δόξα τῇ δυνάμει σου Κύριε»	1. « Ἀκουσε ο προφήτης τὴν ἔλευση σου καὶ φοβήθηκε, διότι ἐπρόκειτο νὰ γεννηθεῖς ἀπὸ Παρθένο γυναῖκα καὶ νὰ ἐμφανισθεῖς στοὺς ἀνθρώπους καὶ ἔλεγε:
Ἀκουσα τὸ μήνυμα σου καὶ φοβήθηκα. Δόξα στὴ δύναμη σου Κύριε»
2. « Ἐγγίζει ψυχὴ τὸ τέλος, ἐγγίζει καὶ οὐ φροντίζεις, οὐχ ἐτοιμάζει· ὁ καιρὸς συντέμνει, διανύσθητι ἔγγυς ἐπὶ θύραις ὁ Κριτὴς ἐστίν· ὡς ὄναρ, ὡς ἄνθρωπος ὁ χρόνος τοῦ βίου τρέχει· τί μάτην ταραττόμεθα; »	2. « Ψυχὴ μου πλησιάζει τὸ τέλος καὶ σὺ δὲν φροντίζεις δὲν ἐτοιμάζεσαι· ὁ καιρὸς εἶναι λίγος, σήκω ἐπάνω· ὁ Κριτὴς εἶναι ἤδη στὴν πόρτα· σαν ὄνειρο, σαν ἄνθρωπος ὁ χρόνος τρέχει. Γιατί ταρασσόμαστε μάταια; »
3. « Ἀνάνηψον, ὦ ψυχὴ μου τὰς πράξεις σου ἃς εἰργάσω, ἀναλογίζου, καὶ ταύτας ἐπ' ὧσεσι προσάγαγε καὶ σταγόνας στάλαξον δακρύων σου· εἶπε παρηρησία τὰς πράξεις τὰς ἐνθυμήσεις, Χριστῷ καὶ δικαιώθητι»	3. « Μετανόησε ὦ ψυχὴ μου γιὰ τὶς πράξεις τὶς ὁποῖες ἔκαμες, θυμήσου τες καὶ φέρ' τες ἐνώπιόν σου καὶ σταγόνες δακρύων μετανόιας στάλαξε. Πές, με παρηρησία τὶς πράξεις σου καὶ τὶς ἐνθυμήσεις σου στὸ Χριστό καὶ θὰ δικαιωθεῖς»
4. « Τὰ δάκρυα Σωτὴρ τῶν ὁμμάτων καὶ τοὺς ἐκ βάθους στεναγμούς, καθάρως προσφέρω, βοῶσης τῆς καρδιάς. Ὁ Θεὸς ἡμάρτησα σοι, ἰλασθητι μοι»	4. « Κύριε σου προσφέρω τὰ δάκρυα τῶν ματιῶν μου καὶ τοὺς βαθεῖς στεναγμούς τῆς καρδιάς μου. Ἡ καρδιά μου φωνάζει: Ἀμάρτησα σὲ σένα Θεέ μου συγχώρησε με»
5. « Τὴν αἰμόρρουν μίμησαι ἀθλία ψυχὴ πρόσδραμε κράτησον οὖν τοῦ κρασπέδου τοῦ Χριστοῦ ἵνα ρυσθῇς μαστίγων, ἀκούσης δέ παρ' Αὐτοῦ: ἡ πίστις σου σέσωκε σε»	« Μιμούμενος τὴν αἰμορροοῦσα γυναῖκα ψυχὴ μου τρέξε, κράτησε τὸ κράσπεδο τοῦ Χριστοῦ καὶ θὰ λυτρωθεῖς ἀπὸ τὶς μαστίγες σου καὶ θὰ ἀκούσης ἀπὸ Αὐτόν: ἡ πίστις σου σε ἔσωσε»

Β. Ο Ακάθιστος Ὑμνος[1]

Μετά τον μεγάλο Κανόνα, τὴ Παρασκευὴ τὸ βράδυ τῆς πέμπτης ἐβδομάδος καὶ τὸ Σάββατο τὸ πρωὶ ψάλλεται ολόκληρος ὁ Ακάθιστος Ὑμνος. Αποτελεῖται ἀπὸ **24 οἴκους** (ἐνόητες χαιρετισμῶν) ὅσα τὰ γράμματα τῆς Ἑλληνικῆς Ἀλφαβήτου, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸ Α (**Ἄγγελος πρωτοστάτης[2] οὐρανόθεν ἐπέμφθη...**) ἕως τὸ Ω (**ὦ Πανύμνητε μήτερ , ἡ τεκοῦσα τῶν πάντων ἁγίων, ἁγιώτατον Λόγον**).

Τόσον τα τμήματα του Ακάθιστου Ύμνου, όσον και ολόκληρος ο Ύμνος ψάλλονται μαζί με ειδικό «κανόνα» που αρχίζει με τον ειρμό **«Ανοίξω τό στόμα μου καί πληρώ-θησεται Πνεύματος...»**. Ο Ακάθιστος Ύμνος και ο κανόνας που τον συνοδεύει, ψάλλονται στη μέση του μικρού Αποδείπνου, μια ακολουθία που λέγεται όλες τις εποχές του χρόνου μετά το δείπνο.

Ο Ακάθιστος Ύμνος είναι **«Κοντάκιον»**. Κοντάκια ελέγοντο παλαιότερα, ολόκληροι ύμνοι με μία ή περισσότερες στροφές, ανάλογα προς τους κανόνες. Η ονομασία «Κοντάκιον» οφείλεται μάλλον στο κοντό ξύλο που ετυλίσγετο η μεμβράνη που περιείχε τον Ύμνο.

Το πρώτο τροπάριο λέγεται **«Προοίμιο»**, κάτι σαν πρόλογος, και τα ακολουθούντα **«οίκοι»**, ίσως διότι όλος ο ύμνος εθεωρείτο ως σύνολο οικοδομημάτων, αφιερωμένων στη μνήμη της Παναγίας ή ενός αγίου.

Ο Ακάθιστος Ύμνος περιέχει προοίμιο και 24 οίκους. Το παλαιότερο προοίμιο του ήταν: **«Τό προσταχθέν μυστικῶς ...[3]»** ενώ σήμερα είναι το **«Τῇ ὑπερμάχῳ Στρατηγῷ τά νικητήρια...»**, το οποίο συνετάχθη μετά την σωτηρία της Πόλεως από την πολιορκία των Αβάρων και Περσών.

Η ακροστιχίδα του Ακάθιστου Ύμνου, τα πρώτα γράμματα με τα οποία αρχίζουν οι οίκοι, είναι όλο το Ελληνικό Αλφάβητο από το Α έως το Ω. έχει δύο **«εφύμνια»**: το **«Χαῖρε νύμφη ἀνύμφευτε»** και το **«Ἀλληλουῖα** (δηλ. αἰνεῖτε τον Κύριον)» τα οποία λέγονται εναλλάξ. **Εφύμνιο** είναι η τελευταία λέξη ή φράση του ύμνου, την οποία επανα-λαμβάνει ο λαός όταν οι ψάλτες ολοκληρώνουν τον ύμνο.

Ο Ακάθιστος Ύμνος συνετάχθη τον Ζ΄ αιώνα. Δεν είναι γνωστός ο ποιητής του. Μερικοί τον θεωρούν έργο του **Ρωμανού του Μελλωδού**, άλλοι του **Πατριάρχου Σεργίου** ή του **Γεωργίου Πισίδη** ή άλλου άγνωστου λογίου. Αποτελεί πάντως ποιητικό αριστούργημα, μεστό όμως και υψιλών Θεολογικών εννοιών. Ονομάστηκε εκ των υστέρων **«Ακάθιστος»**, διότι εψάλη σε ολονύκτια ακολουθία από όλον τον λαό **«ὁρθοστάδην»** μέσα στον ιερό ναό της Παναγίας των Βλαχερνών στην Κων/λη. Το ιστορικό κατά την παράδοση έχει ως εξής:

Το 626 μ.Χ η Κωνσταντινούπολη πολιορκήθηκε, από ξηράς και θαλάσσης, από τους Αβάρους και τους Πέρσες, ενώ απουσίαζε ο βασιλεύς Ηράκλειος, ο οποίος βρισκόταν σε εκστρατεία εναντίον των Περσών, στα νοτιοανατολικά σύνορα της αυτοκρατορίας. Όταν ο Ηράκλειος πληροφορήθηκε την πολιορκία της πόλεως από τα βαρβαρικά στρατεύματα έστειλε προς ενίσχυση της άμυνας της πόλεως 12.000 άνδρες από τον στρατό του, στον φρούραρχο της πόλεως **Βώνο**, για να υπερασπίσουν μαζί με την υπάρχουσα φρουρά την Πόλη. Ο **Βώνος** και ο **Πατριάρχης Σέργιος** εξόπλισαν και όσους εκ των πολιτών μπορούσαν να φέρουν όπλα. Η απόφαση τους ήταν να αντισταθούν μέχρις εσχάτων. Ο Πατριάρχης περιέτρεχε την πόλη και τα τείχη και ενεθάρρυνε τους μαχητές. Όλη η πόλη είχε εναποθέσει τις ελπίδες της στην προστάτρια της **«τὴν Ὑπέρμαχο Στρατηγὸν»** δηλ. την Υπεραγία Θεοτόκο.

Η πολιορκία ήταν στενή και σκληρή. Από ξηράς οι Πέρσες και από θαλάσσης οι Άβαροι, με έναν στόλο μικρών πλοιαρίων. Παρά τούτα η Πόλη αντιστεκόταν στις επιθέσεις των πολιορκητών, αλλά και αυτοί επέμεναν στην πολιορκία αρκετούς μήνες. Έγινε εκτενής προσευχή από το λαό και **«ὦ τοῦ θαύματος!»** Τη νύχτα της 7^{ης} προς 8^η Αυγούστου του 626 μ.Χ. ένας φοβερός ανεμοστρόβιλος σηκώθηκε ξαφνικά και άρχισε να αναποδογύρισε τα πλοία των Αβάρων. Η θάλασσα γέμισε από τα πνιγμένα σώματα των πολιορκητών, που ξεβράστηκαν έξω από την εκκλησία της Παναγίας των Βλαχερνών. Φόβος και τρόμος έπεσε στις παρατάξεις των πολιορκητών, που αναγκάστηκαν να λύσουν την πολιορκία και να φύγουν άπραχτοι.

Η Πόλη είχε σωθεί. Το βράδυ όλος ο λαός συναθροίστηκε στον Ναό της Παναγίας των Βλαχερνών, όπου προεξάρχοντας του Πατριάρχου Σεργίου τελέστηκε ολονύκτια ευχαριστήρια ακολουθία. Όλος ο λαός **«ὀρθοστάδην»** έψαλλε τον **Ύμνον εις την Υπεραγίαν Θεοτόκον**, ο οποίος έκτοτε ονομάστηκε **«Ακάθιστος»**. Πιθανώς εκείνη την νύχτα συνετέθη το τροπάριο **«τῇ Ὑπερμάχῳ Στρατηγῷ τὰ νικητήρια»** με τον οποίον η «λυτρωθείσα» εκ της συμφοράς Πόλη **«ἀνέγραψε τὰ νικητήρια»** και απένειμε **«ὡς λυτρωθεῖσα τῶν δεινῶν εὐχαριστήρια»** στην προστάτιδα της Θεοτόκο Μαρία.

Ο κανόνας του Ακάθιστου Ύμνου **«ἀνοίξω το στόμα μου...»** έχει 8 ωδές και 37 τροπάρια. Είναι ποίημα του εκ Σικελίας **Ιωσήφ του υμνογράφου** (9^{ος} αιώνας) και έχει ακροστιχίδα **«χαρᾶς δοχεῖον, σοι πρέπει χαίρειν μόνη Ἰωσήφ»**.

Ο κανών αυτός είναι ωραιότατος και κατανυκτικώτατος. Εξυμνεί την **«ἄειπαρθένον Θεοτόκον»** με εγκωμιαστικώτατους χαρακτηρισμούς, μερικοί από τους οποίους είναι:

«Χριστοῦ βιβλον ἔμψυχον, παλάτιον τοῦ μόνου βασιλέως, θρόνος πύρινος τοῦ Παντοκράτορος, ἀγνείας θυσάύρισμα, ἡδυπνοον κρῖνον, φωτός κατοικητήριον, ἱλαστήριον τοῦ κόσμου, οὐρανῶν ὑψηλοτέρα, ἀκατανόητον βάθος, ὕψος ἄρρητον, νυμφῶνα ὁλόφωτον, πυρίμορφον ὄχημα τοῦ Λόγου, ἔμψυχον Παράδεισον, αἰτία τῆς τῶν πάντων Θεώσεως, ἀφλεκτον βάτον, ράβδον μυστικήν, στῦλον πύρινον» κ.λ.π.

Σε πολλά χριστιανικά σπίτια έχουν την καλή συνήθεια να διαβάζουν καθημερινά ή κάθε εβδομάδα τους «Χαιρετισμούς» της Παναγίας. Σε πολλά μοναστήρια τους διαβάζουν καθημερινά κατά την διάρκεια διαφόρων χειρονακτικών εργασιών (ζύμωμα, φούρνισμα άρτων, μαγείρεμα κ.λ.π.). Ας πούμε λοιπόν και εμεῖς ικετευτικά, στην Υπεραγία Θεοτόκο το: **«Ἰδού σοι το Χαῖρε κραυγάζομεν, λιμὴν ἡμῖν γενοῦ θαλαττεύουσι καὶ ὀρμητήριον, ἐν τῷ πελάγει τῶν θλίψεων καὶ τῶν σκανδάλων πάντων τοῦ πολεμήτορος»** δηλ. «Να, τώρα σου απευθύνουμε το Χαίρε· γίνε για μας που ταξιδεύουμε στη φουρτούνα της ζωής λιμάνι και ορμητήριο, μέσα στο πέλαγος των θλίψεων και των εμποδίων που μας παρουσιάζει ο εχθρός της ψυχής μας».

Γ. Η Οσία Μαρία η Αιγυπτία

Η Ε΄ Εβδομάδα των Νηστειών κλείνει με την μνήμη της **Οσίας Μαρίας της Αιγυπτίας**, η οποία κοιμήθη εν ειρήνη την 1^η Απριλίου. Οι Πατέρες όμως για πνευματικούς λόγους αφιέρωσαν στη μνήμη της την Ε΄ Κυριακή των Νηστειών και την προβάλλουν ως υπόδειγμα μετανοίας..

Η ζωή της οσίας Μαρίας μοιάζει με μυθιστόρημα από τα πιο απίθανα και συγκλονιστικά. Σε ηλικία 12 ετών έφυγε από τους γονείς της και ήρθε στην Αλεξάνδρεια, όπου έζησε άσωτο βίο επί 17 χρόνια^[4]. Κάποτε μια συντροφιά φίλων της ξεκίνησε να πάει στα Ιεροσόλυμα, για να παρευρεθούν στην εορτή της Υψώσεως του Τιμίου Σταυρού, στις 14 Σεπτεμβρίου. Αυτή από περιέργεια περισσότερο και με την προσδοκία γνωριμίας της με πολλούς νέους άνδρες, ακολούθησε και αυτή την συντροφιά. Φθάνοντας στα Ιεροσόλυμα κατευθύνθηκαν την ημέρα της εορτής, στον ιερό Ναό της Αναστάσεως και μπήκαν να προσκυνήσουν τον Τίμιο Σταυρό. Έφθασε και η Μαρία στο κατώφλι του Ναού και θέλησε να μπει για να προσκυνήσει. Προσπαθώντας όμως να μπει στο Ναό, μια αόρατη δύναμη την εμπόδισε να εισέλθει. Δοκίμασε ξανά και ξανά χωρίς αποτέλεσμα. Η ίδια δύναμη την έσπρωχνε πίσω. Ήταν φανερό ότι ο Θεός την αποδοκίμαζε.

Τότε κατενύγη. Συναισθάνθηκε την αμαρτωλότητά της και δάκρυσε. Η ψυχή της συγκλονίστηκε και πήρε την απόφαση μετανοίας και επιστροφής στο δρόμο του Θεού. Βάζοντας **εγγυήτρια την Παναγία** (της οποίας μια μεγάλη εικόνα φαινόταν από την είσοδο) υποσχέθηκε να αλλάξει ζωή και να μην μολύνει πια το σώμα της με αισχρές πράξεις, αλλά να ζήσει με σωφροσύνη την υπόλοιπη ζωή της.

Με αυτή την απόφαση και με την εγγύηση της Παναγίας, μπήκε στο Ναό. Παρακολούθησε τη λειτουργία και ζήτησε και πήρε ένα πρόσφορο. Βγαίνοντας από τον Ναό, παρακάλεσε την Παναγία να την κατευθύνει πού να πάει. Άκουσε τότε μια μακρυνή αλλά καθαρή φωνή που της έλεγε : «**Εάν τόν Ιορδάνη περάσης, καλήν θά εὔρης ἀνάπαυσιν**». Τηρώντας την υπόσχεσή της στην Παναγία, φεύγει από τα Ιεροσόλυμα την ίδια μέρα. Περνά τον Ιορδάνη και προχωρεί βαθειά στην έρημο. Εκεί με προσευχή και άσκηση, ζει μια ζωή σκληρότατη, απάνθρωπη αλλά συγχρόνως **αγγελική** μέσα στην έρημο για 47 ολόκληρα χρόνια. Στα τέλη της ζωής της συνάντησε έναν ασκητή από ένα γειτονικό μοναστήρι, τον **Αββά Ζωσιμά**. Αυτός μόναζε αρχικά κοντά στα Ιεροσόλυμα, αλλά ο Θεός του υπέδειξε αυτό το μοναστήρι κοντά στον Ιορδάνη. Οι μοναχοί εκεί (κατά σύσταση του Μεγάλου Ευθυμίου), είχαν την συνήθεια να φεύγουν στην έρημο, μόλις έμπαινε η μεγάλη Σαρακοστή. Εκεί περνούσαν μόνοι με τον Θεό, ζώντας ως αναχωρητές, 40 ημέρες. Το Σάββατο του Λαζάρου επέστρεφαν στο μοναστήρι για να συμμετέχουν στις ακολουθίες της Μεγάλης Εβδομάδας και του Πάσχα.

Ο Αββάς Ζωσιμάς αισθάνθηκε μέσα στα φυλλώματα των θάμνων μια ανθρώπινη παρουσία. Η οσία Μαρία επειδή ήταν σχεδόν γυμνή και τα ενδύματά της είχαν σχεδόν λυώσει μετά από τόσα χρόνια στην έρημο, του ζήτησε να της πετάξει το εξώρασό του. Τυλίχθηκε σ' αυτό και εμφανίσθηκε μπροστά του. Ήταν ένα αλλόκοτο σκελετωμένο πλάσμα με τρίχες που κάλυπταν όλο το σώμα της.

Η Οσία ζήτησε από τον Αββά ευλογία αποκαλώντας τον με το όνομά του και έβαλε βαθειά μετάνοια στα πόδια του. Ο Αββάς καταλαβαίνοντας ότι έχει να κάνει με αγία, της απάντησε ότι αυτός έχει ανάγκη την δική της ευλογία. Εκείνη του απεκάλυψε ότι είναι τόσα χρόνια ιερέυς και άρα οφείλει να δώσει την ιερατική του ευλογία, όταν του την ζητάνε. Επίσης του απεκάλυψε ότι στο μοναστήρι που ζούσε τώρα, υπήρχαν πολλές προστριβές μεταξύ των μοναχών και του συνέστησε τρόπους ειρηνεύσεώς των.

Στην συνέχεια η Οσία, εξομολογήθηκε στον αββά Ζωσιμά όλη τη ζωή της και τον παρακάλεσε, όταν έλθει τον επόμενο χρόνο να φέρει μαζί του τα άχραντα Μυστήρια για να την κοινωνήσει. Ο Αββάς Ζωσιμάς παρατήρησε ότι η οσία Μαρία είχε τόσο εξαϋλωθεί ώστε **υπερίπτατο του εδάφους, γνώριζε δε παρά πάσα προσδοκία την Αγία Γραφή από στήθους**. Η εξομολόγησή της ήταν συγκλονιστική. Του είπε ότι επί 17 χρόνια, όσα χρόνια έζησε «**έν πορνεία**» είχε φοβερούς σαρκικούς πειρασμούς, ως εάν ο διάβολος είχε πάνω της «**κεκτημένα δικαιώματα**». Για να αποφύγει τον πειρασμό έπεφτε μπρούμυτα καταγής με τα χέρια ανοιχτά σε σχήμα Σταυρού και παρακαλούσε με δάκρυα τον Χριστό να την λυτρώσει. Τότε αισθανόταν μπροστά της ζωντανή την παρουσία του Χριστού, που την ενεθάρρυνε να συνεχίσει τον αγώνα της. Μετά από 17 χρόνια οι πειρασμοί σταμάτησαν και η Μαρία έγινε «**διδακτή Θεού**», διότι όπως προείπαμε έμαθε με θαυματουργικό τρόπο όλη την Καινή Διαθήκη από στήθους, χωρίς να την έχει διδαχθεί πουθενά.

Τον επόμενο χρόνο την Μεγάλη Πέμπτη, ο Αββάς Ζωσιμάς έφερε την Θεία Κοινωνία .

Φθάνοντας στον Ιορδάνη που ήταν αδιάβατος, ο Αββάς Ζωσιμάς απορούσε πώς θα περάσει αντίκρυ κρατώντας στα χέρια του τα «Τίμια Δώρα». Όταν ο Αββάς έφθασε στο ποτάμι είδε απέναντί του την Οσία Μαρία. Η οσία πλησίασε στην όχθη, έκανε το σημείο του Σταυρού και πέρασε περπατώντας επί των υδάτων. Αμέσως μετά η Οσία, κοινωνήσε των αχράντων μυστηρίων. Του είπε δε «**εάν τοῦ χρόνου μέ βρεῖς νεκρή θάψε με**». Πράγματι όταν ο Αββάς Ζωσιμάς ξαναήλθε τον επόμενο χρόνο, στο ίδιο σημείο, την βρήκε νεκρή, χωρίς το σώμα της να έχει υποστεί καμμία αλλοίωση. Ήταν ζεστό και εύκαμπτο ως να είχε μόλις πεθάνει. Αντί δε δυσοσμίας ανέδιδε ευωδία. Δίπλα της επάνω στο σκληρό χώμα ήταν χαραγμένες αυτές οι λέξεις: «**Ἀββᾶ Ζωσιμά, θάψον ὧδε τό σῶμα τῆς ἀθλίας Μαρίας. Ἀπέθανον τήν αὐτήν ἡμέραν καθ' ἣν ἐκοινώνησα τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων. Εὐχου ὑπέρ ἐμοῦ**».

Άλλο ένα συγκλονιστικό γεγονός σφράγισε την ζωή της Οσίας Μαρίας. Ο Αββάς Ζωσιμάς τέλεσε την νεκρώσιμη ακολουθία της Οσίας, αλλά δεν είχε κανένα σκαπτικό εργαλείο για να την θάψει και το χώμα ήταν πολύ σκληρό. Για να πάει στο μοναστήρι του χρειαζόταν οδοιπορία 20 ημερών. Τότε συνέβη το εξής καταπληκτικό. Ένα μεγάλο λιοντάρι βγήκε από το πουθενά και άρχισε να σκάβει με τα νύχια του ένα λάκκο. Βοήθησε τον Αββά να τοποθετήσουν μέσα στον λάκκο το σώμα της Μαρίας. Σκέπασε το σώμα της Οσίας με το χώμα που είχε βγάλει σκάβοντας, έριξε μια τελευταία ματιά στον Αββά Ζωσιμά και χάθηκε μέσα στους

«μεσιτεία» για την σωτηρία του κάθε Χριστιανού. Στον Ορθόδοξο χώρο η Παναγία, τιμάται περισσότερο από όλους τους αγίους, διότι προσέφερε στην ανθρωπότητα την μεγαλύτερη υπηρεσία. Κατέβασε τον Θεό στη γη. Η ταπεινότητα, η αγνότητα και η καθαρότητά της έγινε ο μεγάλος μαγνήτης που ήλκυσε την Θεότητα στη γη. Έτσι έγινε, σύμφωνα με ένα στίχο του Ακαθίστου Ύμνου **«Κλίμαξ έπουράνιος δι' ἧς κατέβη ὁ Θεός καί γέφυρα μετάγουσα τούς ἐκ γῆς προς οὐρανόν»**

[2] Η σάρκωση του Υιού του Θεού, του δευτέρου προσώπου της Αγίας Τριάδος, είναι το **«ἀπ' αἰῶνος σεσιγημένον Μυστήριον»**. Το Μυστήριο που γνώριζαν οι Άγγελοι **«έν σιγῇ»**, αλλά δεν ήξεραν πως και πότε θα πραγματοποιηθεί, διότι δεν έπρεπε να γίνει γνωστό στις δαιμονικές δυνάμεις. Γι' αυτό το «Μυστήριο» αυτό εμπιστεύθηκε ο Θεός μόνο στον Αρχάγγελο Γαβριήλ.

[3] Τὸ προσταχθὲν μυστικῶς λαβὼν ἐν γνώσει, ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ Ἰωσήφ σπουδῇ ἐπέστη, ὁ ἀσώματος λέγων τῇ Ἀπειρογάμῳ• ὁ κλίνας ἐν καταβάσει τοὺς οὐρανούς, χωρεῖται ἀναλλοιώτως ὅλος ἐν σοι• Ὅν καὶ βλέπων ἐν μήτρᾳ σου, λαβόντα δούλου μορφὴν, ἐξίσταμαι κραυγάζων σοι• Χαῖρε Νύμφη ἀνύμφευτε.

[4] Η παράδοση διασώζει ότι η Μαρία δεν κέρδιζε χρήματα από την πορνεία. «Συνευρίσκετο» με νέους άνδρες κάνοντας «το κέφι» της. Εν τούτοις ο Θεός την αποδοκίμασε. Ο Θεός απαγορεύει και αποδοκιμάζει την «πορνεία» με χρηματισμό η όχι, διότι αυτή η πράξη υποβιβάζει το ανθρώπινο πρόσωπο σε αντικείμενο.

[1] Εξόριστοι Άραβες εξ Ισπανίας ([αλ-Άνταλους](#)), τη **δεκαετία του 820**, κατέλαβαν την Κρήτη από την [Βυζαντινή Αυτοκρατορία](#), και απέκρουσαν αρκετές απόπειρες ανάκτησής του, μέχρι την τελική ανακατάληψη του νησιού από τον [Νικηφόρο Φωκά το 961](#). Στα 135 χρόνια της ύπαρξης του, η οποία χαρακτηρίζεται και ως **Αραβοκρατία της Κρήτης**, το εμιράτο αποτελούσε έναν από τους βασικότερους εχθρούς του Βυζαντίου.